

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งในกระบวนการทางการเมือง เป็นกิจกรรมที่ขาดไม่ได้ ไม่ว่าประเทศนั้นจะปกครองด้วยระบอบใดหรือด้วยลัทธิการเมืองใดต่างมีความจำเป็นที่ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งด้วยกันทั้งนั้นไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งที่ไหนหรือแบบใด จุดร่วมสำคัญของการเลือกตั้งคือการระดมมติมหาชนเพื่อสร้างความชอบธรรมในการปกครอง นอกจากนั้นแล้วการเลือกตั้งยังเป็นแนวทางสำคัญในการสรรหาผู้ปกครอง การเลือกสรรแนวนโยบายที่ใช้ในเรียนรู้ทางการเมืองและการสร้างบูรณาการของชาติ ด้วยคุณประโยชน์ดังกล่าว จึงทำให้การเลือกตั้งมีความสำคัญในกระบวนการทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปกครองท้องถิ่นซึ่งถือเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วม และฝึกฝนการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอธิปไตย โดยการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นตัวแทนของตนเพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภาและคณะรัฐบาล เป็นการระดมประชาชนเข้าสู่ระบอบการปกครอง เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรูปแบบการปกครอง และตัวผู้ปกครอง การเลือกตั้งเป็นการเชื่อมโยงเจตจำนงของประชาชนเข้ากับนโยบายสาธารณะเป็นกระบวนการกล่อมเกลாதทางการเมืองที่สำคัญ เปิดโอกาสให้องค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ได้เข้าไปกระตุ้นให้ประชาชน ไปใช้สิทธิเลือกแนวนโยบายและทางออกให้กับสังคม อีกทั้งการเลือกตั้งยังเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการเลือกสรรผู้ปกครองเข้ามาทำหน้าที่ในการปกครองประเทศ เป็นการสืบทอดอำนาจทางการเมืองอย่างสันติวิธี เป็นการลดความตึงเครียดทางการเมืองและสังคม ก่อเกิดบูรณาการของชาติ

สภาพทางการเมืองท้องถิ่นไทยมีลักษณะไม่แตกต่างจากการเมืองระดับชาติมากนัก (นามไค้ อ้นมัน. 2544 : 2 ; อ้างอิงมาจาก พิระพล ตัณฑโถก. 2539 : 43) กล่าวคือประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองหรือให้ความสนใจเฉพาะการไปเลือกตั้งเป็นครั้งคราวเท่านั้น เลือกตั้งแล้วก็แล้วกันไป ผู้แทนจะ去做อะไรต่อไปเป็นเรื่องของผู้แทน สิ่งนี้ทำให้คนส่วนน้อยเท่านั้นที่เข้าไปมีอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น นั่นก็คือบรรดานักการเมือง

ท้องถิ่น ประเด็นสำคัญในการกล่าวถึงการเมืองในระดับท้องถิ่นคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยดูจากพฤติกรรมการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในทุกระดับ ซึ่งโดยข้อเท็จจริงแล้ว การจะกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยดูจากการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง คงไม่เป็นการเพียงพอที่จะสรุปได้ว่า ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากหรือน้อย เพราะแม้แต่การไปออกเสียงเลือกตั้งของแต่ละคน ก็ยังมีปัจจัยเกี่ยวข้องที่ยังเป็นปัญหาอีกมากมาย โดยไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงการมีส่วนร่วมในลักษณะอื่นแต่อย่างใด ซึ่งเป็นข้อที่ได้เปรียบว่าการดูการมีส่วนร่วมทางการเมืองอื่น ๆ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะเป็นพื้นฐานทางการเมืองในระดับชาติ ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ ไม่เข้าใจทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหาของการทำงานของท้องถิ่น ฉะนั้นบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่นจึงมีน้อย ซึ่งถือเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่สุด เพราะ “พฤติกรรมการเมืองของประชาชนจะมีมากหรือน้อยแค่ไหนย่อมขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง” นั่นเอง

นับตั้งแต่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2545 ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่งที่ถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบบประชาธิปไตย เพราะเป็นหน่วยการปกครองที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมากที่สุด โดยประชาชนมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเอง ไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารและนิติบัญญัติ ในการดำเนินการกิจการบางอย่างเพื่อให้สนองต่อความต้องการของประชาชน ดังนั้น การบริหารงานของท้องถิ่น โดยผู้บริหารและการควบคุมตรวจสอบโดยสภาท้องถิ่น ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมมีผลต่อความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นเช่นเดียวกันกับการปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 จนถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ก็เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนโดยตรง จากเดิมที่ผู้บริหารท้องถิ่นอยู่ในรูปของคณะกรรมการบริหาร โดยการเลือกจากสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งมีผลทำให้ผู้บริหารท้องถิ่น มีความผูกพันและรับผิดชอบต่อสภาท้องถิ่นมากกว่าประชาชน จึงได้มีบทบัญญัติในมาตรา 58 บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีนายกองค์การบริหารส่วน

ตำบลหนึ่งคน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ส่งผลให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีความผูกพันและรับผิดชอบต่อประชาชนมากยิ่งขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลพรสวรรค์ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 มีเขตพื้นที่การปกครองจำนวน 9 หมู่บ้าน ได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปกรณีครบวาระ 4 ปี ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 โดยจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรงจากประชาชนเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2548 ซึ่งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 3 คน ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 3,050 คน และมีผู้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 2,332 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 76.45 ปรากฏผลคะแนนดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพรสวรรค์ และคะแนนที่ได้

ลำดับที่	ชื่อผู้สมัคร	หมายเลขประจำตัวผู้สมัคร	คะแนนที่ได้
1	นายทองสูง หอมพนา	1	984
2	นายบัวลย์ ไชยขจรรัตน์	3	696
3	นายอุไร ศิริเวช	2	532

ที่มา : ผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพรสวรรค์ ปีพุทธศักราช 2548

การเลือกตั้งครั้งนี้มีข้อมูลที่น่าสนใจหลายประการ ประการแรกเป็นการสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรงครั้งแรกทั้ง 3 คน ประการที่สอง ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีภูมิหลังใกล้เคียงกัน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีอาชีพทำนาเหมือนกัน ประการที่สาม ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีการนำเสนอทีมผู้บริหาร ประกอบด้วย ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน และผู้ที่จะดำรงตำแหน่งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเหมือนกัน แต่มีผู้ที่จะดำรงตำแหน่งรองนายกองค์การบริหาร

ส่วนตำบลทั้งสองคน ของผู้ได้รับเลือกตั้ง เป็นผู้สมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่จะเลือกตั้งในครั้งนี

จากการเลือกตั้งที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าการแข่งขันกันสูง อาทิเช่น มีการหาเสียงอย่างเข้มข้นหลายรูปแบบ มีการใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมากและการได้รับการสนับสนุนจากฐานเสียงเดิมของนักการเมืองระดับจังหวัดและระดับชาติ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพรสวรรค์ทั้งสามคน ได้คะแนนเสียงที่ใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคะแนนของผู้สมัครที่ได้ลำดับที่สองและสามรวมกัน มีคะแนนเสียงสูงกว่าผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้งของท้องถิ่น มีความสนใจอยากทราบถึงพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของประชาชนในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในครั้งนี จึงต้องทำการศึกษาวิจัย เพื่อนำผลจากการศึกษาที่ได้ไปใช้ เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดการเลือกตั้ง ตลอดจนนำไปพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพรสวรรค์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพรสวรรค์ของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ พื้นที่ที่ทำการศึกษาค้นคว้าซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ หมู่ที่ 1-9 ของตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพรสวรรค์ ตามประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งและไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2548 จำนวน 2,332 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพรสวรรค์ ตามประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งและไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจำนวน 329 คน การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม ตามตารางเครทซ์และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 39 – 41)

3. ขอบเขตด้านเวลา คือ ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2552 ถึง 30 มิถุนายน 2552 รวมระยะเวลา 60 วัน

4. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

4.1.1 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

4.1.2 การประชาสัมพันธ์

4.1.3 การให้ความสำคัญต่อคุณสมบัติของผู้สมัคร

4.1.4 ความสัมพันธ์ทางสังคม

4.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ พฤติกรรมของประชาชนในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพรสวรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หมายถึง การตัดสินใจของผู้มีสิทธิและไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเกี่ยวกับช่วงเวลาการตัดสินใจ การเปลี่ยนการตัดสินใจ และการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง

2. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หมายถึง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพรสวรรค์ และไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2548 และยังคงอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลพรสวรรค์

3. ผู้สมัคร หมายถึง ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพรสวรรค์ ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิได้รับการคัดเลือกจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งในวันที่ 31 กรกฎาคม 2548

4. การเลือกตั้ง หมายถึง การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพรสวรรค์ เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2548

ประโยชน์ที่ได้รับ

นำผลจากการศึกษาครั้งนี้ไปปรับปรุง เสนอแนะ แนวทางแก้ไขให้กับหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้ง ตลอดจนการส่งเสริมและเผยแพร่การปกครองระบอบประชาธิปไตยและการเลือกตั้งในโอกาสต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY